

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Środowiska

KSR-4111-01-04/2012
K/12/001

Warszawa, dnia 7 listopada 2012 r.

Pan
Jarosław Siekierko
Burmistrz Miasta
Wysokie Mazowieckie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli – Departament Środowiska, przeprowadziła kontrolę w Urzędzie Miasta Wysokie Mazowieckie, zwanym dalej „Urzędem”, w zakresie stanu realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, zwanego dalej „KPOŚK” lub „Programem”. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2010 r. do 30 czerwca 2012 r. oraz badano działania wcześniejsze w zakresie czynności planistycznych, przygotowawczych i organizacyjnych, dotyczących realizacji zadań KPOŚK, mających wpływ na ich wykonanie po dniu 1 stycznia 2010 r., lub których efekty wystąpiły po dniu 1 stycznia 2010 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Burmistrzowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, działania Burmistrza Miasta Wysokie Mazowieckie, zwanego dalej Burmistrzem, na rzecz realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

W badanym okresie, na terenie Miasta funkcjonowała aglomeracja *Wysokie Mazowieckie* o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) – 84.000, wyznaczona przez Wojewodę Podlaskiego w dniu 4 kwietnia 2005 r. Obszar aglomeracji obejmował swym zasięgiem teren istniejącej i projektowanej kanalizacji Miasta Wysokie Mazowieckie wraz z oczyszczalnią ścieków należącą do Spółdzielni Mleczarskiej Mlekovita w Wysokiem Mazowieckiem, zwanej dalej „Spółdzielnią”. Z ustaleń kontroli wynika, iż rzeczywista RLM ww. aglomeracji (274.243) była ponad trzykrotnie wyższa od określonej w rozporządzeniu Wojewody, a w Urzędzie, w lipcu 2007 r., dysponowano informacją, iż już ówczesna średnia wydajność oczyszczalni

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 2 czerwca 2012 r.

(250.000 RLM) była niemal trzykrotnie wyższa od wartości RLM aglomeracji, ustalonej w ww. rozporządzeniu. Niemniej jednak do dnia zakończenia kontroli Burmistrz nie podjął działań w celu zlikwidowania niezgodności pomiędzy rzeczywistą wartością RLM aglomeracji a wartością wskazaną w akcie tworzącym aglomerację. Takie działania planowano dopiero po zakończonej rozbudowie i modernizacji oczyszczalni ścieków, mającej nastąpić do końca I półrocza 2013 r. Zdaniem NIK, niepodjęcie przez ponad pięć lat działań w przedmiotowej sprawie, należy ocenić jako postępowanie nierzetelne.

W drugiej aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, zatwierdzonej przez Radę Ministrów w dniu 2 marca 2010 r.², zwanej dalej „AKPOŚK 2009”, oraz w trzeciej aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, zatwierdzonej przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r.³, zwanej dalej „AKPOŚK 2010”, w której przesunięto terminy realizacji inwestycji wskazanych w AKPOŚK 2009, w aglomeracji *Wysokie Mazowieckie* zaplanowano w latach 2007–2015: wybudowanie 5,1 km sieci kanalizacji sanitarnej i modernizację 3,2 km sieci oraz uzyskanie przyrostu 1.329 mieszkańców korzystających z nowowybudowanej sieci, z terminem osiągnięcia efektu ekologicznego w aglomeracji do 2010 r.; modernizację istniejącej oczyszczalni w Wysokim Mazowieckiem z „B”⁴ do „PUB2”⁵ wraz ze zmniejszeniem jej przepustowości z 5.700 m³/dobę do 5.000 m³/dobę i zmniejszeniem jej wydajności z 38.000 RLM do 25.000 RLM, z terminem osiągnięcia efektu ekologicznego w zakresie oczyszczania ścieków do 2010 r. oraz z terminem osiągnięcia efektu ekologicznego w zakresie gospodarki osadowej do 2015 r.

Dane o inwestycjach planowanych w aglomeracji, zawarte w AKPOŚK 2009 i AKPOŚK 2010, nie były zgodne ze stanem faktycznym. Dane te różniły się także od informacji, przekazanych przez Burmistrza na potrzeby drugiej aktualizacji KPOŚK. W przypadku oczyszczalni ścieków, zarówno w AKPOŚK 2009 jak i AKPOŚK 2010, przed modernizacją zakwalifikowano ją do grupy oczyszczalni w aglomeracji poniżej 15.000 RLM, a po modernizacji – do grupy oczyszczalni w aglomeracji od 15.000 RLM do 100.000 RLM, wobec podanej przez Burmistrza średniej wydajności tej oczyszczalni, wynoszącej 250.000 RLM. Z kolei wskazane w ww. aktualizacjach KPOŚK plany, dotyczące zmniejszenia przepustowości i wydajności tej oczyszczalni, nie wynikały z zamierzeń inwestycyjnych zgłoszonych przez Burmistrza, a terminy osiągnięcia efektu ekologicznego ustalone dla tej oczyszczalni w AKPOŚK 2010, były różne od terminu wskazanego w informacji przekazanej na potrzeby trzeciej aktualizacji KPOŚK. Ponadto w AKPOŚK 2009 oraz AKPOŚK 2010, ograniczono, zgłoszone przez Burmistrza, plany rozwojowe systemów kanalizacyjnych na lata 2007–2015, tj.: w przypadku długości sieci kanalizacji sanitarnej z 9 km do 5,1 km (zmniejszenie o 43,3%), a w przypadku przyrostu mieszkańców korzystających z nowowybudowanej sieci z 3.000 mieszkańców do 1.329 (zmniejszenie o 55,7%).

Kontrola wykazała, że przedłożone przez Burmistrza informacje na potrzeby kolejnych aktualizacji KPOŚK sporządzone były nierzetelnie, gdyż zawierały niepełne dane oraz niezgodne ze stanem faktycznym. W informacji przekazanej na potrzeby drugiej aktualizacji Programu nie wskazano jednoznacznie charakterystyki istniejącej oczyszczalni, m.in. z punktu widzenia spełniania przez nią wymaganych standardów odprowadzania ścieków, informując jedynie, iż jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna, przewidziana do modernizacji.

² Opublikowanej w obwieszczeniu Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie ogłoszenia krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych oraz jego dwóch aktualizacji (M.P. Nr 58, poz. 775).

³ Opublikowanej w obwieszczeniu Ministra Środowiska z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (M.P. Nr 62, poz. 589).

⁴ Oczyszczalnia biologiczna spełniająca standardy odprowadzanych ścieków dla aglomeracji < 15.000 RLM.

⁵ Oczyszczalnia biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków azotu (N), fosforu (P) spełniająca standardy odprowadzanych ścieków dla aglomeracji ≥ 15.000 RLM < 100.000 RLM.

W informacji tej nie podano także charakterystyki tej oczyszczalni, po zrealizowaniu przedmiotowej modernizacji. Z kolei w informacji przekazanej na potrzeby trzeciej aktualizacji Programu, zakwalifikowano tę oczyszczalnię jako „PUB2”⁶, pomimo iż w rzeczywistości należała ona do grupy oczyszczalni o wydajności powyżej 100.000 RLM („PUB1”)⁷, o czym Burmistrz był wcześniej poinformowany przez Spółdzielnię. W Urzędzie nie pozyskano także, od właściciela oczyszczalni, danych umożliwiających ustalenie rzeczywistej RLM dla aglomeracji *Wysokie Mazowieckie*, co spowodowało niepodanie sposobu jej wyliczenia w informacji, przekazanej na potrzeby czwartej aktualizacji Programu. Powyższe dane pozyskano dopiero w czasie niniejszej kontroli. Ponadto, w wyniku kontroli stwierdzono, że dokumenty planistyczne Miasta⁸ nie zawierały danych o pozostałej do wybudowania i modernizacji długości sieci kanalizacyjnej, a plany budowy i modernizacji sieci oraz dane o przyroście liczby mieszkańców mających korzystać z nowowybudowanej sieci, wskazane przez Burmistrza w informacjach przekazywanych na potrzeby drugiej i czwartej aktualizacji KPOŚK, były – jak wyjaśniono – wielkościami orientacyjnymi.

Ustalono w KPOŚK zadania w zakresie przygotowania, nadzorowania oraz rozliczenia realizacji inwestycji dotyczących sieci kanalizacji sanitarnej, realizowali pracownicy Urzędu, a prace związane z budową i modernizacją tej sieci, na zlecenie Burmistrza, wykonywał Zakład Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej Spółka z o.o. w Wysokim Mazowieckiem. Założycielem i jedynym udziałowcem tej Spółki było Miasto *Wysokie Mazowieckie*. Efektem działań było wybudowanie, w latach 2007–2012 (do 30 czerwca), łącznie 7,1 km sieci kanalizacji sanitarnej, przy czym do końca 2010 r. zrealizowano 5,5 km sieci, tj. 107,8% długości planowanej w tym terminie według AKPOŚK 2009 i AKPOŚK 2010. Długość sieci, wykonanej w latach 2007–2012 (do 30 czerwca), stanowiła 139,2% długości planowanej według AKPOŚK 2009 i AKPOŚK 2010, natomiast 78,9% długości wskazanej przez Burmistrza w informacji, przekazanej na potrzeby drugiej aktualizacji KPOŚK. Niemniej jednak, zgodnie z uzyskanymi w trakcie kontroli wyjaśnieniami, do pełnego wyposażenia aglomeracji w sieć kanalizacji sanitarnej, konieczne jest wybudowanie jeszcze 0,4 km sieci. W wyniku realizacji nowowybudowanej sieci (7,1 km) uzyskano przyrost w liczbie 1.808 mieszkańców, co stanowiło 136,0% przyrostu planowanego w AKPOŚK 2009 i AKPOŚK 2010, a 60,3% przyrostu wskazanego przez Burmistrza w informacji, przekazanej na potrzeby drugiej aktualizacji KPOŚK. W latach 2007–2012 (do 30 czerwca) zmodernizowano 0,3 km sieci sanitarnej, przy czym do końca 2010 r. nie rozpoczęto modernizacji 3,2 km sieci, planowanej, według AKPOŚK 2009 i AKPOŚK 2010, do realizacji w tym terminie. Zgodnie z uzyskanymi w trakcie kontroli wyjaśnieniami na terenie miasta do modernizacji pozostało jeszcze 1,3 km sieci, gdyż pozostała długość sieci, przeznaczona w założeniach do modernizacji, jest w stanie technicznym pozwalającym na bezproblemowe odbieranie ścieków od mieszkańców.

W okresie objętym kontrolą, na terenie aglomeracji *Wysokie Mazowieckie*, funkcjonowała jedna oczyszczalnia ścieków, będąca własnością Spółdzielni. Ścieki komunalne z terenu miasta były oczyszczane w ww. oczyszczalni na podstawie zawartej bezterminowo, w 1999 r., umowy pomiędzy Zarządem Spółdzielni a Miastem *Wysokie Mazowieckie*. W kontrolowanym okresie średnia ilość ścieków komunalnych przyjmowanych przez oczyszczalnię z terenu Miasta *Wysokie Mazowieckie* nie przekraczała 1.678 m³/dobę, tj. 67,1%

⁶ Patrz przypis nr 5.

⁷ Oczyszczalnia biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków azotu (N), fosforu (P) spełniająca standardy odprowadzanych ścieków dla aglomeracji ≥ 100.000 RLM.

⁸ Wieloletni Program Inwestycyjny, Plan Rozwoju Lokalnego Miasta *Wysokie Mazowieckie*, Projekt Planu Aglomeracji *Wysokie Mazowieckie*, Program Ochrony Środowiska dla miasta *Wysokie Mazowieckie* na lata 2010–2013 z perspektywą na lata 2014–2017.

maksymalnej ilości ustalonej w umowie (2.500 m³/dobę). Z ustaleń kontroli wynika, że ww. oczyszczalnia zapewniała oczyszczanie ścieków w odpowiednim stopniu – szesnastokrotne badania przeprowadzone przez Spółdzielnię, w okresie objętym kontrolą, nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych stężeń wskaźników zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach. Niemniej jednak właściciel oczyszczalni planował jej rozbudowę i modernizację. Zgodnie z informacją uzyskaną w trakcie kontroli przez Burmistrza od Spółdzielni, w styczniu 2011 r. została zawarta umowa na wykonanie przedmiotowego przedsięwzięcia, w wyniku którego wydajność oczyszczalni wzrośnie do 339.800 RLM. Zgodnie z ww. informacją inwestycja przebiega zgodnie z harmonogramem, a jej zakończenie i osiągnięcie efektu ekologicznego w zakresie oczyszczania ścieków i gospodarki osadowej przewidziane jest na czerwiec 2013 r.

W badanym okresie nadzór nad realizacją KPOŚK, zgodnie z regulaminem organizacyjnym Urzędu, przypisany był Referatowi Mienia Komunalnego, Inwestycji i Remontów oraz Rolnictwa. W zakresach obowiązków trzech pracowników tego Referatu ujęto zadania dotyczące KPOŚK, które pracownicy wykonywali w toku bieżącej pracy.

W okresie od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 30 czerwca 2012 r., na realizację zadań KPOŚK w wyznaczonej aglomeracji, w Urzędzie Miasta Wysokie Mazowieckie wydatkowano środki w łącznej wysokości 1.612,5 tys. zł, z czego dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego wyniosło 211 tys. zł. Z kolei rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków finansowała Spółdzielnia ze środków własnych oraz z kredytu bankowego, która w ww. okresie, według danych zawartych w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK, wydatkowała na ten cel łącznie 1.734,2 tys. zł.

W wyniku kontroli ustalono, iż jeden z dwóch wniosków sformułowanych przez NIK po kontroli przeprowadzonej w Urzędzie, na przełomie 2008 r. i 2009 r., nie został zrealizowany. Nie wykonano wniosku o rzetelne sporządzanie i terminowe przekazywanie informacji z realizacji KPOŚK, gdyż informacje przedkładane przez Burmistrza Miasta Wysokie Mazowieckie za 2010 r. i 2011 r. zawierały dane niezgodne ze stanem faktycznym, a informację za 2011 r. przekazano z jednodniowym opóźnieniem. Kontrola wykazała, iż w informacji za 2010 r., pomimo stosownej rubryki, nie podano przyczyny opóźnień w realizacji inwestycji dotyczącej oczyszczalni ścieków, a także nie wykazano faktycznej ilości ścieków odebranych z terenu miasta taborem asenizacyjnym. Z kolei w informacji za 2011 r. mylnie wykazano dane o ogólnej ilości ścieków komunalnych powstających w aglomeracji oraz dane o nakładach poniesionych w tym roku na zbiorcze systemy kanalizacyjne. Ponadto w obu ww. informacjach podano zawyżone, tj. niezgodne z dokumentacją źródłową, dane o długości sieci kanalizacyjnej wybudowanej w danym roku, a także zaniżono dane o wartości RLM przemysłu w aglomeracji.

Przedstawiając powyższe uwagi i oceny, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- podjęcie działań w celu doprowadzenia do wskazania rzeczywistej wartości RLM w akcie tworzącym aglomerację Wysokie Mazowieckie,
- zapewnienie rzetelnego sporządzania i terminowego przekazywania rocznych informacji z realizacji KPOŚK.

Najwyższa Izba Kontroli – Departament Środowiska, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Burmistrza o przekazanie, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Burmistrzowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Departamentu Środowiska Najwyższej Izby Kontroli umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.